

FARKAS MIHÁLY

1904. július 18. Abaújszántó, Abaúj-Torna vármegye -
1965. december 5. Budapest

MTI/MTVA Fotóarchívum/Várkonyi László

FŐBB TISZTSÉGEI

Az MKP, illetve MDP KV tagja	1944. november 7.-1956. július 21.
Az MKP, illetve MDP KV titkára	1945. május 11.-1953. június 28.
Az MKP, illetve MDP PB tagja	1945. május 22.-1953. június 28.
A Belügyminisztérium politikai államtitkára	1945. július 15.-1945. november 23.
Az MKP, illetve MDP KV főtitkárhelyettese	1945. november 22.-1951. március 2.
Az MKP, illetve MDP KV Szervező Bizottsága tagja	1946. október 1.-1951. március 2.
Az MKP, illetve MDP KV Szervező Bizottsága elnöke	1946. október 1.-1950. június 1.
Honvédelmi miniszter	1948. szeptember 9.-1953. július 4.
Az MDP KV titkára	1953. augusztus 12.-1955. április 14.
Az MDP PB tagja	1953. augusztus 12.-1955. április 14.

PÁLYÁJA

Anyja, Lőwy Janka házicseléd, majd mosónő volt, apját nem ismerte. Eredetileg Lőwy Hermannak hívták. Mozgalmi fedőneve Michail Wolf volt, a Farkas Mihályt 1941-től használta. Idősebbik fia, Farkas Vladimir 1946-1955 között a politikai rendőrségnél szolgált, 1951-től államvédelmi alezredesi rangban. 1956. októbertől 1960. áprilisig a törvénysértésekben játszott szerepe miatt börtönbüntetését töltötte.

A polgári iskolát Kassán járta ki, majd ugyanott nyomdásztanonc lett, felszabadulása után nyomdai gépmesterként dolgozott. 1919-ben belépett a kassai szocialista ifjómunkások csoportjába - amelynek titkárává is megválasztották -, majd 1921-ben az akkor megalakult Csehszlovákia Kommunista Pártjába. 1924-től, mint hivatásos pártmunkás, a CSKP kelet-szlovákiai ifjúsági szervezetének titkáráként tevékenykedett. 1925-ben hat és fél év börtönbüntetésre ítélték. 1929-es szabadulását követően előbb Prágában a csehszlovák kommunista ifjúsági mozgalom egyik vezetője volt, majd Moszkvába került a Kommunista Ifjómunkás Internacionáléhoz (KII). 1932 nyarán a KII Berlinbe küldte, ahol a szervezet nyugat-európai irodájának egyik vezetőjeként dolgozott. Hitler hatalomra kerülése után 1933 tavaszától Belgiumban, Hollandiában és Franciaországban folytatta tevékenységét. 1935 májusában visszatért Moszkvába, a KII egyik titkára, a végrehajtó bizottság tagja és a szervezet elnökségének póttagja lett. 1936-1937-ben a polgárháborús Spanyolországban az „antifasiszta ifjúsági moz-

galmat” szervezte. 1937-től a Komintern 1943. évi feloszlataáig újra a KII apparátusában dolgozott. 1941-ben, Rákosi Mátvás Moszkvába érkezését követően a CSKP-ból átigazolt a Kommunista Magyarországi Pártjába. A világháború éveiben a hadifogolytáborokban antifasiszta propagandaiskolákat szervezett, valamint a magyar nyelven sugárzó moszkvai Kossuth Rádió munkatársa volt. 1944 tavaszán bekerült az emigráns kommunisták vezető testületébe, a Külföldi Bizottságba.

1944. november 5-én Gerő Ernővel, Révai Józseffel és Nagy Imrével együtt érkezett a Vörös Hadsereg által megszállt Szegedre, ahol november 7-én megalakították a Magyar Kommunista Párt Központi Vezetőségét, amely a német uralom alól felszabadított országreszen irányította a pártszervezést, és részt vett a háború utáni kibontakozás előkészítésében. A KV tagjaival 1944. december 13-án Debrecenbe költözött, beválasztották az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe. A pártvezetésen belül 1944/1945 fordulóján a szakszervezeti, a falusi pártmunka, az ifjúsági szervezés, majd a katonai, karhatalmi és a pártgazdasági ügyek felügyeletével bízták meg. Az MKP 1945. májusi országos értekezletén bekerült a KV Titkárságába és az akkor felállított Politikai Bizottságba. 1945. júliustól novemberig az Ideiglenes Nemzeti Kormányban Erdei Ferenc miniszter mellett a Belügyminisztérium politikai államtitkára volt. Az MKP KV 1945. novemberi ülésén Rajk Lászlóval együtt a párt főtitkárhelyettesévé választották. Számos kulcsterület, többek között a szervezés, a káderügyek, a gazdasági és információs osztály, valamint a rendőrség és a hadsereg felügyelete tartozott a hatáskörébe. 1946. októberben a párt III. kongresszusát követően életre hívott Szervező Bizottság vezetője lett.

1948 márciusában megbízták a szociáldemokratákkal való fúziót előkészítő pártközi bizottság vezetésével, az 1948. júniusban megalakult Magyar Dolgozók Pártjában minden addigi tisztségét megtartotta. 1948. szeptemberben mindenféle katonai előképzettség nélkül altábornagyi rangban honvédelmi miniszterré nevezték ki, 1949. áprilisban vezérezredessé léptették elő, 1952. novemberben pedig megkapta az akkori legmagasabb katonai rendfokozatot, a hadseregtábornokit. Nevéhez köthető a szovjet mintájú tömeghadsereg kialakítása, a régi tisztikar képzetlen munkáskáderekre cserélése, vagyis a Magyar Honvédség Magyar Néphadsereggé szervezése. Rákosi mellett egyik irányítója volt a törvénysértő hatalmi intézkedéseknek, beleértve a koncepcióos polgári és katonai pereket is. Kiemelkedő szerepet játszott a Rajk-perben, az elsőrendű vádlott személyes meggyőzésében. 1950. november 15-én Rákosival és Gerő Ernővel együtt megalakították a titkos Honvédelmi Bizottságot, ez volt az úgynevezett trojka, amely minden párt- és állami ellenőrzés nélkül hozta meg az alapvető döntéseket.

Az MDP KV 1953. június 27-28-i ülésén felmentették PB-tagsága és KV-titkári funkciója alól, július 4-én tárcája éléről is elmozdították. Miután legfőbb ellenfelét a Kremlben, Lavrentij Beriját, aki eltávolítását kezdeményezte, július 9-én letartóztatták, augusztus 12-én szintén szovjet utasításra a PB-be és a KV Titkárságába is visszavették, szeptembertől ő felügyelte a KV adminisztratív, valamint agitációs és propagandaosztályát, 1954. májustól ezen kívül a Tudományos és Kulturális Osztályt, illetve a *Szabad Nép* szerkesztőségét, 1954. októbertől pedig utóbbi helyett a Honvédelmi Minisztérium katonai szakkérdéseivel foglalkozott. Az „új szakasz” idején, mivel úgy érzékelte, hogy Nagy Imre élvezi a szovjet vezetés bizalmát, a kormányfő támogatójaként lépett fel. 1954 végén, Rákosi pozíciójának megerősödése után az első titkár oldalára állt, de már későn. A KV 1955. áprilisi plenumán kizárták a PB-ből és a Titkárságból, szeptemberben Moszkvába küldték tanulni a Vorosilov Vezérkari Akadémiára. Kegyesztettségében az is szerepet játszott, hogy Rákosi a törvénytelenések felelősségét rá – és az ÁVH volt vezetőjére, a már börtönben ülő Péter Gáborra – igyekezett háritani. 1956 tavaszán a KV határozata értelmében különbizottságot szerveztek a törvénytelenésekben játszott szerepének kivizsgálására. Az elkészült jelentés alapján 1956. júliusban a

KV-ból és a pártból kizárták, s honvéddé fokozták le, 1956. augusztusban megfosztották 1944 decembere óta folyamatos parlamenti mandátumától is. Október 13-án letartóztatták, bírósági felelősségre vonása a forradalom miatt húzódott. 1957. március 26-án első fokon hat, április 19-én másodfokon tizennégy év szabadságvesztésre ítélték. 1960. áprilisban egyéni kegyelemmel szabadult, s haláláig a Gondolat Kiadó lektoraként foglalkoztatták.

FŐ MŰVE

A béke arcvonalán. Szikra Kiadó, Budapest, 1949.

FORRÁSOK

Szenes Sándor: Egy el nem mondott beszéd. Dokumentum Farkas Mihály irathagyatékából. *Századvég*, 1989/1-2. 57-77.

Farkas Vladimir: *Nincs mentség. Az ÁVH alezredese voltam.* Interart Stúdió, Budapest, 1990.

Hajdu Tibor: Farkas és Kádár Rajknál. Az 1949. június 7-i beszélgetés hiteles szövege. *Társadalmi Szemle*, 1992/4.

IRODALOM

Segédkönyv a Politikai Bizottság tanulmányozásához. Szerkesztette Nyíró András. Interart Stúdió, Budapest, 1989. 271-273.

Böllöny József-Hubai László: *Magyarország kormányai, 1848-2004.* Ötödik, bővített és javított kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. 318.

Az 1947. szeptember 16-ra összehívott Országgyűlés almanachja. 1947. szeptember 16.-1949. április 12. Főszerkesztők: Marelyn Kiss József, Vida István. Szerkesztette Horváth Zsolt és Hubai László. Budapest, Magyar Országgyűlés, 2005. 116-118.

Maruzs Roland: *Tábornoki kar, 1945-1956.* HK Hermanos Kiadó, Budapest, 2011. 37-38.